İç Güvenlik Fakültesi Dergisi

ISSN: 3108-7248
Yıl: 2026, **Cilt:** 1, **Sayı:** 1, **Haziran** 2026 s. 23-42 **Makale Türü:** Derleme
Makalenin Geliş Tarihi: 01.04.2026 **Makalenin Kabul Tarihi:** 25.06.2026

Psikopatoloji ve Suç İlişkisi Üzerine Derleme

Özge Okcu[1]

Öz

Bu derlemenin amacı; literatürde suç davranışı ile ilişkili olduğu bildirilen başlıca psikopatoljik bozuklukları incelemek, bu ilişkinin altında yatan olası mekanizmaları değerlendirmek ve mevcut literatürdeki bulguları eleştirel bir bakış açısıyla ele almaktır. Çalışmamızda farklı ülkelerde ve örneklem gruplarında yapılmış, farklı yıllardaki çok sayıda araştırma incelenmiş; cezaevi popülasyonları, psikiyatrik hastalar, ayaktan tedavi gören bireyler ve suça sürüklenen çocuklar gibi çeşitli gruplardan elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Konuyla ilişkili sistematik derlemeler, meta-analizler ve özgün araştırmalar değerlendirmeye alınmıştır. Literatür taranırken suç davranışı ile ilişkisi bulunan ruhsal bozukluklar derlemeye dahil edilmiştir. Suçla ilişkisi zayıf veya cezaevi koşullarına bağlı olarak ortaya çıkabilecek tanılar kapsam dışında bırakılmıştır. PubMed, Scopus ve Google Scholar veri tabanları taranmış; psikopatoloji, suç davranışı, şiddet davranışı, ve suça sürüklenen çocuklar anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Bulgularda, özellikle antisosyal kişilik bozukluğu, şizofreni ve bipolar bozukluk gibi tanıların suç davranışıyla daha sık ilişkilendirildiği, suça sürüklenen çocuklarda ise davranım bozukluğu ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) suç davranışı için önemli risk faktörleri arasında yer aldığı görülmektedir. Alkol ve madde kullanım bozukluklarının ise tüm psikiyatrik tanılarla birlikte suç riskini artırdığı gözlenmiştir. Makalenin sonucu, ruhsal bozukluklar ile suç arasındaki ilişkinin çok faktörlü ve biyopsikososyal bir yapı sergilediğini işaret etmektedir. Bu nedenle suç davranışının yalnızca psikiyatrik tanılarla açıklanamayacağı, çevresel ve gelişimsel etkenlerle birlikte ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Psikopatoloji, Suça Sürüklenen Çocuk, Ruhsal Bozukluk, Suç*

[1] Uzm. Psk. Özge OKCU, Trafik Başkanlığı, Eskişehir Trafik Polis Eğitim Merkezi, 0000-0002-9270-2012

Journal of Faculty of Homeland Security

ISSN: 3108-7248
Year: 2026, **Volume:** 1, **Issue:** 1, **June** 2026 p. 23-42 **Article Type:** Review Article
Received: 01.04.2026 **Accepted:** 25.06.2026

A Literature Review on the Relationship Between Psychopathology and Criminal Behavior

Abstract

The aim of this review is to examine the major psychopathological disorders reported to be associated with criminal behavior, to evaluate the potential mechanisms underlying this relationship, and to critically discuss the existing literature. Studies conducted across different countries, populations, and time periods were reviewed, and findings obtained from diverse groups, including prison populations, psychiatric patients, outpatients, and juvenile offenders, were comparatively evaluated. Relevant systematic reviews, meta-analyses, and original research articles were included in the review. During the literature search, psychiatric disorders that have been reported to be associated with criminal behavior were included, whereas disorders with limited evidence regarding criminal involvement or those potentially attributable to incarceration-related conditions were excluded. The literature search was conducted using the PubMed, Scopus, and Google Scholar databases with the keywords *psychopathology, criminal behavior, violent behavior, and juvenile delinquency.* The findings indicate that diagnoses such as antisocial personality disorder, schizophrenia, and bipolar disorder are more frequently associated with criminal behavior, while conduct disorder and attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) appear to be important risk factors among juvenile offenders. Substance use disorders were also found to be consistently associated with an increased risk of criminal behavior across various psychiatric populations. Overall, the findings suggest that the relationship between mental disorders and criminal behavior is multifactorial and reflects a biopsychosocial framework. Therefore, criminal behavior should not be explained solely by psychiatric diagnoses but should be evaluated in conjunction with developmental, environmental, and social factors.

Keywords: *Psychopathology, Child İnvolved in Delinquency, Mental Disorder, Crime*

Giriş

Ruhsal hastalıklar bireylerde bilişsel, duygusal ve davranışsal birtakım işlevsel bozukluklara yol açmaktadır. Bu da kişinin çevreyle uyumunu bozabilmektedir. Uyumun bozulması ile suç davranışı ortaya çıkabilmektedir. Suç davranışını, toplumun hukuki normlarını ihlal eden ve yasal yaptırımla sonuçlanan eylemler olarak tanımlayabiliriz (Demirbaş, 2019). Cezaevi nüfusları hem ülkemizde hem dünyada bir artış eğilimindedir. Birçok ülke cezaevlerinden kilit altında bulunan hükümlülerde ruhsal bozukluk bildirilmektedir. Bunun yanı sıra ruhsal bozukluk tanılarının tümünde suç eylemi riski aynı değildir. Şizofreni, duygudurum bozuklukları, kişilik bozuklukları, madde kullanım bozukluğu sık rastlanılan tanılardır. Cezaevlerinde bulunan bireylerde sık görülen ruhsal rahatsızlık grubu %35-78 gibi bir oranla kişilik bozukluklarıdır. Antisosyal kişilik bozukluğu bunların başında gelmektedir (Soysal, 2005). Antisosyal kişilik bozukluğunun klinik semptomları düşünüldüğünde bu, literatür ile uyumlu bir veridir. Alkol ve madde kullanım bozuklukları yüzde 16-73 arasında bir oranla ikinci en yüksek oran olarak bildirilmektedir. Bunun yanı sıra tutuklu ve hükümlülerin % 1-3'ünün de zihinsel engelli olduğu belirtilmiştir (Soysal, 2005). Yirmi dört ülkede 33.588 hükümlüyle yapılan çalışmada, erkek hükümlülerde (%3,6) ve kadın hükümlülerde (%3,9) psikoz yaygınlığı bildirilmiştir. (Fazel & Seewald, 2012). Indiana'da cinayet suçu nedeniyle cezaevinde bulunan hükümlülerde depresyon (%59), şizofreni (%32), diğer psikotik bozukluklar (%39), bipolar bozukluk (%58), mani (%50) tanısı bulunduğu ortaya konmuştur (Matejkowski et al., 2008). Ülkemizde yapılan bir çalışmada askerlik ortamında suç nedeniyle adli gözlem altına alınması uygun görülen vakalarda %6,7 oranında depresif bozukluk, %2,9 oranında duygulanım bozukluk tanısı bulunduğu gözlenmiştir (Bolu et al., 2014). Literatür incelemeleri, belirli ruhsal bozuklukların özellikle şiddet suçları açısından artmış risk ile ilişkili olabileceğini bildirmektedir (Maner et al., 1991). Bunun yanı sıra tek seferlik suçlarda atipik psikoz, paranoid bozukluk, şizofreni, duygulanım bozukluğu tanıları öne çıkarken; birden fazla işlenen suçlarda kişilik bozukluğu, alkol ve madde bağımlılığı, zihinsel gelişim bozukluğu tanılarının öne çıktığı görülmektedir. Diğer önemli nokta ise bu kişilerin çoğunluğunun öncesinde de aynı suçu işlemiş olmalarıdır. Çalışmalar göstermektedir ki şiddet içeren suçlar birden fazla kez, şiddet içermeyen suçlar tek seferlik işlenme eğilimindedir (Demirbaş, 2019). Birden fazla suçun işlenmesinin risk faktörlerinden biri eş tanıdır. Eş tanısı bulunan hastaların suç davranışını tekrarlama olasılıkları daha yüksektir. Literatürde, eş tanılı suçlularda diğer gruplara kıyasla suç tekrarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Horn et al., 2012). Tüm veriler irdelendiğinde ruhsal bozukluklar ve suç davranışı arasında bir ilişkinin bulunduğu değerlendirilmektedir. Ancak çalışmalarda göze çarpan bir detay bulunmaktadır. Örneklem grubu genellikle suç kaydı olan hükümlülerdir. Toplumda söz konusu ruhsal tanıları alan kişilerin yüzde kaçı

suç davranışı sergilemektedir sorusuna cevap aranmamıştır. Ayrıca ruhsal bozukluk tanısının bulunması tek başına suç davranışını yordar mı, ilaca uyum, sağlık hizmetlerine erişim, sosyo-ekonomik durum, eğitim düzeyi, aile, sosyal çevre ve toplum desteği gibi değişkenler derinlemesine incelenmemiştir.

Şizofreni ve İlişkili Bozukluklar ve Suç

Şizofreni, temelde gerçeklik algısında belirgin bozulmaları içeren bir psikotik bozukluktur. Kişinin gerçeği değerlendirme algısının bozulması suç davranışına neden olabilmektedir. Şizofreni, suç işleyen ve ceza sorumluluğu olmayan hastalar için en çok konulan tanı grubunda yer almaktadır (Ayar & Ayar, 2021). 644 şizofreni hastasının on beş yıl süreyle takibi yapılmış ve genel popülasyona kıyasla bu hastalarda dört kat fazla şiddet davranışı rapor edilmiştir (Lindqvist & Allebeck, 1990) Swanson ve arkadaşları ise 10.059 bireyi değerlendirmiş, şizofreni tanısında şiddet eylemlerinin son bir yılda toplumdaki yaygınlık oranı %8,4 iken, herhangi bir tanısı olmayanlarda bu oran %2,1 olarak bildirilmiştir; bunun yanı sıra madde kötüye kullanımında oran %30'lara yükselmiştir (Swanson et al., 1990). Madde kullanımının beyinde birtakım süreçleri etkilediği bilinmektedir. Şizofreni hastalarında gerçeği değerlendirme yetisinin bozulması ve eşlik eden madde kullanım bozukluğunun birlikte bulunması, şiddet davranışı riskinin artmasıyla ilişkilendirilmektedir. Şizofreni tanısı olan bireylerin şiddet davranışları yöneliminin incelendiği bir çalışmada ise şizofreni tanısı olan bu hastaların ilk sırada birinci derece yakınlarına, ikinci sırada tanımadığı insanlara yönelik şiddet sergiledikleri görülmektedir. Suç türlerine bakıldığında en sık yağma, cinayet, bıçaklama şeklindedir (Aras, 2011). 50 şizofreni hastasının incelendiği farklı bir çalışmada ise bu hastaların cinsel suç oranı %8 bulunmuştur (Uygur, 1992). 1982-1988 yılları arasında tedavi edilmiş 898 hastanın %25'ine şizofreni tanısı konulmuş ve psikiyatrik hastaların %4,3'ünün cinsel suç işlendiği bildirilmiştir (Maner et al., 1991). 95 hükümlüden %13,7'sine şizofreni tanısının bulunduğu araştırmada kişilerin tamamı cinsel suçtan hüküm giymiştir (Packard & Rosner, 1985). 50 erkek şizofreni hastasıyla yapılan çalışmada işlenen suçlar içinde cinayet (%42), yaralama (%18), kamu malına zarar verme (%14), basit müessir fiil (%12), hırsızlık (%10) ve örgüt üyesi olmak (%4) hüküm giyilen suçlardır (Türkoğlu, 2008). Literatürde şizofreninin pozitif semptomları şiddet davranışının artmasıyla ilişkilendirilirken, negatif semptomlar tersi şekilde ilişkilendilmektedir (Alia-Klein et al., 2007). Şiddet davranışıyla ilişkili klinik özellikler yalnızca semptom örüntüleriyle sınırlı olmayıp, içgörü eksikliği ve şiddet davranışı ilişkisini gösteren veriler de bulunmaktadır (Antonius, 2005; Coldham, 2002). Bu etki, hastanın içgörü eksikliği nedeniyle tedaviye başlama ve devam etme konusunda isteksiz olmasından kaynaklı hastalığın semptomlarına müdahale edilememesiyle gerçekleşen şiddet davranışına yönelim olarak

yorumlanmaktadır. Appelbaum ve arkadaşları (2000), şizofreni tanısında yer alan sanrıların şiddet davranışının tetiklenmesinde etkisi olabileceğini ancak şiddet davranışı riskini artırmada bir etkisinin olmadığını ifade etmişlerdir. Literatürde bunu destekleyen benzer çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda diğer kişilere zarar vermek komutu veren sanrılara hastaların uyumu değişken olmakla birlikte, söz konusu sanrılar şiddet davranışını teteikleyici yönde etki edebilirler (Junginger, 1995; Junginger & McGuire 2001). Her ne kadar çalışmalar şizofreni ve şiddet davranışı arasında ilişkinin bulunduğunu gösterse de tedaviye yönelim, tedaviye uyum, sosyal çevrenin destekleyiciliği şiddet davranışına yönelimi etkileyebilmektedir. Aynı şekilde ailede suç öyküsünün bulunması, eğitim ve sosyoekonomik seviye, toplumsal uyum suça yönelim davranışını etkileyen faktörler olabilir. Şizofreni hastalarında yürütülen bir çalışmada; ilaçsız kalma süresinin uzaması, istihdam edilememe, yalnız yaşamak gibi faktörler kendine ve etrafına zarar verici davranış riskini arttırdığının gözlenmesi literatür ile uyumlu bir bulgudur (Karabekiroğlu, et al., 2016). Şizofreni hastalarında şiddet davranışını öngören risk faktörlerinin incelendiği bir çalışmada bu sonucu destekler niteliktedir. Geçmiş şiddet öyküsü, madde kullanımı, tedavi uyumsuzluğu, pozitif psikotik belirtilerin en güçlü belirleyiciler olabileceği ortaya konulmuştur (Parsaei, et al., 2024). Türkiye'de adli psikiyatri kapsamında değerlendirilen olgular arasında, şizofreni ve diğer psikotik bozuklukların önemli bir yer tuttuğu, özellikle tedavi uyumsuzluğunun suç davranışı açısından önemli bir risk faktörü olduğu bildirilmiştir (Bayramoğlu & Demir, 2024). Kapsamlı bir meta analiz çalışmasında da, şizofreni bozukluklarının şiddet davranışı riskini artırdığı ancak bu ilişkinin önemli ölçüde madde kullanımı ve çevresel risk faktörleri tarafından etkilendiği gözlenmiştir (Whiting et al., 2022). Yapılan çalışmaların bulguları birlikte değerlendirildiğinde, şizofreninin belirli koşullar altında suç ve şiddet davranışı açısından bir risk faktörü olarak değerlendirilebileceği söylenebilir. Özellikle hastalığın akut dönemlerinde ortaya çıkan pozitif belirtiler, bireyin gerçekliği değerlendirme kapasitesini bozarak davranışlarını etkileyebilmektedir. Sanrılar ve varsanılar gibi belirtiler, kişinin çevresindeki olayları yanlış yorumlamasına, kendisini tehdit altında hissetmesine veya gerçekte var olmayan uyaranlara tepki verme olasılığını artırabilmektedir. Bu durum bazı bireylerde savunma amaçlı olarak algılanan ya da dürtüsel nitelikte şiddet davranışlarının ortaya çıkma riskini artırabilmektedir. Özellikle zarar görme sanrıları, takip edilme düşünceleri ve emir verici işitsel varsanılar, şiddet davranışı ile ilişkilendirilen belirtiler arasında yer alabilir. Bunun yanı sıra kişinin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullar, aile ve çevrenin desteği, bireyin tedaviye uyumu, toplumdaki damgalanma, sağlık hizmetlerinin yeterliliği, kişide içgörü oluşturabilmek adına ilaç desteğinin yanında terapi desteğinin bulunup bulunmadığı, kişinin topluma uyumu konusunda politikaların var olup olmadığı gibi değişkenler göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle son yıllardaki araştırmalar suç riskinin; eşlik eden madde kullanım bozukluğu, tedavi uyumsuzluğu, sosyal dışlanma ve geçmiş şiddet öyküsü gibi değişkenlerle birlikte

arttığını göstermektedir. Damgalanmanın, şizofreni ve suç davranışı arasındaki ilişkinin anlaşılmasında önemli bir ara değişken olarak ele alınması önem taşımaktadır. Şizofreni, suç davranışında bulunan bireylerde sık bildirilen psikiyatrik tanılardan biri olmakla birlikte, şizofreni tanısı alan bireylerin toplum içerisinde şiddet davranışlarına sıklıkla maruz kaldıkları da gözlenmektedir. Bu nedenle, şizofreni ve suç davranışı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde damgalanma ve toplumsal dışlanmanın etkilerinin de birlikte ele alınması gerekmektedir. Tüm bu değişkenlerin de ele alındığı kontrol grupları ile yapılacak olan çalışmalar bize şizofreni tanısı olan bireylerin suç davranışına yönelmede önleyici ne gibi çalışmalar yapılabileceğine dair umut verici sonuçlar ortaya koyacaktır.

Bipolar Bozukluk ve Suç

Bipolar bozukluk tanısının şiddet davranışını normal popülasyona oranla üç kat artırdığı, madde kötüye kullanımının eş tanı olarak bulunduğu vakalarda bu oranın yirmi kat daha fazla olduğu rapor edilmiştir (Fazel & Grann, 2004). Aynı şekilde yaklaşık her 14 bipolar hastadan 1'inde yaşam boyu şiddet içerikli suç davranışı saptanmıştır (Verdolini, 2018). Münih Üniversitesi Psikiyatri Hastanesinde tedavi gören 1561 hastadan duygudurum bozukluğu tanısı olan hastaların suç kayıtları incelendiğinde manik bozukluk grubunda şiddet oranının en yüksek olduğu bildirilmiştir (Graz, et al., 2009). Demirbaş (2019), mahkumlar arasında bipolar bozukluğunun yaygınlık oranının yüksek olduğunu ve suç davranışının %3 ila %16 oranında değiştiğini rapor etmiştir. Ülkemizde yapılan farklı bir çalışmada Karabük Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi psikiyatri polikliniğine yönlendirilen adli vakalarda en sık saptanan klinik tanılar; şizofreni ve diğer psikotik bozukluklar, zeka geriliği ve bipolar duygulanım bozuklukları olarak öne çıkmıştır (Puse Bayramoğlu & Demir, 2024). Bipolar bozukluğu tanısı olan birey ve kontrol grubu bulunan boylamsal bir araştırmada bipolar bozukluğa madde kullanımı eş tanısı eşlik ettiğinde hastaların % 21'nin şiddet suçlarına karıştığı elde edilen veriler arasındadır. Genel popülasyona bakıldığında %3,4 olan şiddet yüzdesi, madde kullanmayan bipolar bozuklukta %4,9, madde kullanımının eş tanı olarak bulunduğu bipolar bozuklukta ise %21,3'tür (Fazel et al., 2010). Madde bağımlılığı, depresyon gibi eş tanıların birlikte bulunmasının şiddet eğilimine etkisinin araştırıldığı başka bir çalışmada eş tanının bulunmasının şiddet yönelimini %33'ten %50'lere kadar yükselttiği görülmüştür (Swanson et al., 1997). Manik dönemde ortaya çıkan taşkınlık, saldırganlık, dürtüsellik ve içgörü kaybının suç davranışıyla ilişkili olabileceği vurgulandığı çalışmalar bulunmaktadır (Saygılı, 2019). Bipolar bozukluk ve şiddet arasındaki ilişkide; manik hastalar kendileri sınırlandırıldıklarında şiddet sergileyebilirler (Feldmann, 2001). Söz konusu şiddet eylemi, bir hedefe yönelik olmayabilir. Kişinin dürtüselliğinin yükseldiği mani döneminde engellenme eşiğinin düşmesi şiddet davranışını tetikleyici olabilmek-

tedir. Kişinin mani dönemindeki büyüklük ve her şeyi yapma hakkı düşünceleri kişiyi adli sistemle karşı karşıya getirebilir. Buna karşın Türkiye'de suç işlemiş bipolar bozukluk hastalarının incelendiği, suç işleyen bipolar hastalarda biyolojik ve klinik risk göstergeleri araştırıldığı bir çalışmada; araştırmacılar bipolar bozuklukta suç davranışının yalnızca psikiyatrik belirtilerle açıklanamayacağını, biyolojik ve çevresel etkenlerin de rol oynadığını belirtmişlerdir (Emir et al., 2023). Literatürdeki veriler incelendiğinde bipolar bozuklukta, özellikle mani dönemleri suç ve şiddet davranışı açısından riskin artabileceği değerlendirilebilir. Mani döneminde gözlenen dürtüsellik artışı, muhakeme becerilerinde bozulma, risk alma eğiliminde yükselme, büyüklenmeci düşünceler ve davranışsal inhibisyonun azalması bireyin sosyal normları ihlal eden davranışlarda bulunma olasılığını artırabilir. Ayrıca bu dönemde engellenme eşiğinin düşmesi, kişilerarası çatışmalara verilen tepkilerin daha yoğun ve kontrolsüz olmasına yol açabilir ve bu durum bazı bireylerde şiddet davranışının ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilir. Bununla birlikte, bipolar bozukluk ile suç davranışı arasındaki ilişkinin yalnızca semptomların varlığı ile açıklanması yeterli değildir. Kişinin hastalığına ilişkin içgörü düzeyi, suç ve şiddet davranışına yönelmede önemli bir belirleyici olarak değerlendirilebilir. Hastalığın doğasını ve belirtilerini tanıyabilme, yaklaşan mani atağının erken belirtilerini fark edebilme ve bu belirtiler ortaya çıktığında profesyonel yardım arayabilme becerisi, olası risklerin azaltılmasında koruyucu bir rol üstlenir. İçgörünün korunmuş olması, tedaviye uyumu artırıp belirtilerin şiddetlenmesini önleyerek bireyin işlevselliğinin sürdürülmesine katkı sağlayabilir. Öte yandan; tanı, tedavi ve takip süreçlerinin yeterince etkin yürütülmemesi, tedaviye uyumsuzluk, sosyal destek sistemlerinin yetersizliği, damgalanma, sosyal dışlanma, invalide edici ve dezavantajlı çevresel koşullar bipolar bozukluğu olan bireylerin suç davranışı ile ilişkili risklerini artırabilmektedir. Özellikle sosyal yaşama uyumun sağlanamaması, aile desteğinin zayıf olması ve ruh sağlığı hizmetlerinde takibin olmaması, bireyin klinik belirtilerinin kötüleşmesine ve toplumsal kurallara karşı gelme ile ilişkili olabilmektedir. Bu nedenle bipolar bozukluk ve suç davranışı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde yalnızca bireysel psikopatolojik özelliklerin değil, aynı zamanda tedavi süreçleri, sosyal destek mekanizmaları ve çevresel faktörlerin de bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Kişilik Bozuklukları ve Suç

Yapılan birçok çalışma kişilik işlevselliğindeki bozulmaların ve maladaptif kişilik özelliklerinin suç davranışıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Flechsenhar et al., 2024). 32 suçluyla yapılan araştırmada 17 kişinin antisosyal kişilik bozukluğu, 8 kişinin borderline kişilik bozukluğu, 4 kişinin paranoid kişilik bozukluğu ve 2 kişinin şizoid kişilik bozukluğu tanı kriterlerini karşıladığı belirtilmektedir

(Pera & Daillet, 2005). Bir meta analiz çalışmasında, kişilik bozukluklarının suç ve şiddet davranışı açısından önemli bir risk faktörü olduğu özellikle antisosyal kişilik bozukluğu ve borderline kişilik bozukluğunda riskin belirgin şekilde yükseldiği görülmüştür (Chow et al., 2025). Antisosyal, borderline ve narsistik kişilik özelliklerindeki özellikle dürtüsellik, öfke kontrol güçlüğü, empati eksikliği, kişilerarası çatışmalar şiddet davranışını artıran mekanizmalar olarak tanımlanmıştır (Lowenstein, 2016). Kişilik bozukluğu ve suç türü ilişkisine bakıldığında; borderline kişilik bozukluğu, antisosyal kişilik bozukluğu, paranoid kişilik bozukluğu ve narsistik kişilik bozukluğuna sahip olmak dürtüsel suçlarda risk unsuruyken; şizoid kişilik bozukluğu cinsel suçlarda, diğer kişilik bozukluklarının yanı sıra dikkat çekmektedir (Stone, 2007). Şizoid kişilik bozukluğu klinik görünümde şiddet davranışıyla pek ilişkilendirilmemesine rağmen, kişisel alanlarında ihlal söz konusu olduğunda ve rahatsız edildiklerinde ani öfke patlamaları görülebilir. Bunun yanı sıra düşük öz saygı ve sosyal beceri eksikliği kızgınlık duygularını artırır. Diğer önemli bir bulgu ise şizotipal kişilik bozukluklarında, planlı olmayan ve ani şiddet davranışları gözlenebilmesidir (Coid et al., 2006). İngiltere ve Galler'de yapılan bir çalışmada, hırsızlık ve şantaj suçlarıyla paranoid kişilik bozukluğu pozitif yönde ilişkili bulunurken, araba kullanma suçları ile negatif yönde ilişkilendirilmiştir. Kundakçılık suçuyla şizotipal kişilik bozukluğu puanları pozitif ilişkili bulunurken, soygun ve şantaj suçlarıyla negatif ilişki bulunmuştur. Şizoid kişilik bozukluğu puanları, adam kaçırma ve hırsızlık suçları ile ilişkili bulunmuştur (Robert & Coid, 2010). Farklı bir çalışma ise şiddet eylemleri ile paranoid ve obsesif-kompulsif kişilik bozuklukları arasında ilişki rapor edilmiştir (Pulay et al.,2008). Paranoid kişilik bozukluğunda şiddet davranışı, bireyin çevresine yönelik şüpheci ve güvensiz yaklaşımıyla ilişkilendirilirken; obsesif-kompulsif kişilik bozukluğunda ise düzen ve mükemmeliyetçilik gereksiniminin engellendiği durumlarda saldırganlık ve şiddet davranışı riskinin artabileceği düşünülmektedir. Başka bir araştırmada şiddet suçları, cinayete teşebbüs ve cinayet suçları ile şizoid ve şizotipal kişilik bozukluğu arasında bağ olduğu gözlenmiştir (Apostolopoulos et al., 2018). Forth ve Kroner ise araştırmasında tecavüz suçunun, antisosyal kişilik bozukluğunda en yüksek orana sahip olduğunu bildirmiştir. Literatürdeki araştırmalarda mükerrer suçlara bakıldığında antisosyal kişilik bozukluğu ve davranım bozukluğu tanısının öne çıktığı görülmektedir (Algül et al., 2007). Farklı bir çalışmada, mükerrer suç işleme oranının antisosyal kişilik bozukluğu, madde kullanımı veya mental retardasyon tanılarının bulunmasıyla yükseldiği görülmüştür (Maner et al,. 1991). Borderline kişilik bozukluğunun incelendiği boylamsal bir çalışmada ise, tanısı olanların %58'inin fiziksel kavgalara dahil oldukları, %25›inin silah kullandıkları görülmüştür (Soloff et al., 2003). Bunun yanı sıra borderline kişilik bozukluğunda kendine zarar verme, aile içi şiddet, özkıyım teşebbüsü, mala zarar verme gibi şiddet davranışlarının görüldüğü bildirilmektedir (Goodman & New 2000). Dürtüselliğin, borderline kişilik bozukluğu olan bireylerde gözlenen bazı suç ve saldırganlık davranışlarının anlaşılmasında

önemli bir değişken olabileceği düşünülmektedir. Tüm bunların yanı sıra yapılan çalışmalarda, çoğu kişilik bozukluğu tanısı taşıyan bireylerde şiddet davranışı olmakla birlikte komorbid tanıda madde kullanımı varsa şiddet davranışına yönelim riskini artırdığı gözlenmiştir (Esbec & Echeburura, 2010). Güncel literatür, kişilik bozuklukları ve suç davranışı arasındaki ilişkiye dair araştırmaların büyük ölçüde antisosyal kişilik bozukluğu ve borderline kişilik bozukluğu üzerine yoğunlaştığını göstermektedir. Antisosyal kişilik bozukluğunda başkalarının haklarını ihlal etme eğilimi, empati eksikliği, kurallara uyumsuzluk ve düşük davranışsal inhibisyon gibi özelliklerin suç davranışı ile ilişkilendirilebilir. Borderline kişilik bozukluğunda ise yoğun öfke, duygusal dalgalanmalar, terk edilme korkusu ve dürtüsel davranışların özellikle kişilerarası şiddet ve saldırganlık açısından risk oluşturabilir. Bunun yanında, narsistik kişilik özelliklerinde eleştiriye aşırı duyarlılık, kırılgan benlik saygısı, haklılık beklentisi ve üstünlük duygusunun tehdit altında algılanması durumlarında ortaya çıkan öfke tepkileri, saldırgan davranışlara zemin hazırlayabilir. Benzer şekilde, paranoid kişilik özelliklerinin yoğun güvensizlik, tehdit algısında artış ve düşmanca algılama yanlılığıyla bazı bireylerde savunmacı veya karşılık verme amaçlı şiddet davranışlarını artırabilir. Buna karşın çekingen, bağımlı, obsesif-kompulsif, şizoid ve şizotipal kişilik bozukluklarının suç davranışı ile ilişkisini inceleyen güncel çalışmaların oldukça sınırlı olduğu gözlenmiştir. Mevcut bulgular, bu kişilik bozukluklarının suç davranışı açısından antisosyal kişilik bozukluğu kadar güçlü bir risk oluşturmadığına işaret etmektedir. Bununla birlikte, söz konusu bozuklukların sosyal izolasyon, kişilerarası işlevsellikte bozulma, bilişsel çarpıtmalar veya stresle başa çıkma güçlükleri gibi özellikler aracılığıyla dolaylı etkiler gösterebileceği göz ardı edilmemelidir. Bununla birlikte, mevcut çalışmaların önemli bir kısmının cezaevi örneklemleri veya adli psikiyatri popülasyonları üzerinde yürütülmüş olması elde edilen bulguların genel topluma genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Benzer şekilde birçok araştırmada çocukluk çağı travmaları, düşük sosyo-ekonomik düzey, madde kullanımı, diğer psikiyatrik eş tanılar, invalide edici ve dezavantajlı sosyal çevre gibi değişkenlerin yeterince kontrol edilmemiş olması bulguların yorumlanmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum, suç davranışının ne ölçüde kişilik bozukluğundan, ne ölçüde çevresel ve klinik risk faktörlerinden kaynaklandığının net olarak ortaya konulmasını güçleştirmektedir. Dolayısıyla güncel literatür, kişilik bozukluklarının suç davranışıyla ilişkili olduğunu desteklemekle birlikte suç davranışının yalnızca kişilik patolojisiyle açıklanamayacağını; biyolojik, psikolojik ve sosyal etkenlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkan çok boyutlu bir olgu olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra, suç davranışının yalnızca kişilik bozukluğu bağlamında ele alınması yerine, maladaptif kişilik özellikleri ile olan ilişkisinin de incelenmesi, bireysel risk faktörlerinin daha kapsamlı değerlendirilmesine ve konuya ilişkin daha ayrıntılı bulgular elde edilmesine olanak sağlayacaktır.

Alkol- Madde Kullanımı ve Suç

Psikotrop madde kullanımı olan kişilerde genellikle ego zayıflığı, engellenme eşiğinde düşüklük, sorunlarla başetmede güçsüzlük ve başarısızlıkla başedebilmek için otoriteye karşı gelme, yasalara ve kurallara uyumsuzluk gibi eğilimler görülmektedir (Öztürk, 2002). Ceza adalet sistemi içerisindeki bireylerde alkol kullanım bozukluğunun yaygınlığını inceleyen sistematik bir derleme, hükümlüler ve denetimli serbestlik kapsamındaki bireylerde alkol kullanım sorunlarının genel nüfusa göre belirgin şekilde yüksek olduğunu göstermiştir (Newbury Birch et al., 2022). Brennan ve arkadaşları (2000), şiddet içeren davranışların alkol/uyuşturucu kullanımı olduğunda 12-16 kat arttığını bildirmiştir (Brennan et al., 2000). Bir metaanaliz çalışmasında madde kullanımı ile suç arasındaki ilişki incelenmiş; madde kullanımı olan kişilerde suç işleme olasılığının, kullanımı olmayanlara kıyasla 3-4 kat yüksek olduğu görülmüştür (Altuner et al., 2009). Asan ve arkadaşları (2015) AMATEM polikliniğinde tedavi gören kişilerler yaptığı çalışmasında %36,4'ünün alkol/madde kullanımı sonrasında yasal sorunlarla karşı karşıya kaldığını rapor etmiştir. Toker Uğurlu ve arkadaşlarının (2020) AMATEM'de yatarak tedavi gören 97 hastayla yaptığı çalışma bulgularında ise suç davranışı öyküsünün %84,5 gibi oldukça yüksek bir oranda olduğu, madde kullanım bozukluğu tanısının suç davranışı riskini yaklaşık 5 kat artırdığı bulunmuştur (Toker Uğurlu et al., 2020). Gerçekleştirilen başka bir çalışmada ağır suç geçmişine sahip ruhsal bozukluğu olan bireylerde madde kullanımının en sık eşlik eden risk faktörlerinden biri olduğu belirtilmiştir (Krona et al., 2021). Yavuz (2003), ceza infaz kurumundaki uyuşturucu madde ile ilgili suçlardan hüküm giymiş 67 kişiden % 20,9'unun suç işlerken alkol etkisinde olduğu, %33,3'ünün ise suç işlerken madde etkisinde olduğunu rapor etmiştir. Uçucu madde kullanan ve kullanmayan bireylerle yapılan çalışmada, başkalarına, kendilerine ve eşyaya yönelik şiddet ve suçlarda madde kullanımı olanların öne çıktığı ortaya konulmuştur (Özdemir, 2001). Çalışmanın bulgularından diğeri ise madde etkisi altındayken diğerlerine yönelik şiddet oranı %28,6 iken, madde etkisi altında olunmadığında oran %55,1'dir. Ancak kendine ve eşyaya şiddet eylemi sergilemede, madde etkisinde bulunma ve bulunmama arasında anlamlı fark gözlenmemiştir. Saldırgan ve kavgacı bir kimlik sergilediğinde, madde kullanan grubun madde etkisi altında olmadığı gözlenirken; kendilerine ve eşyaya zarar verdikleri gözlenmiştir. Başkalarına dönük fiziksel şiddetin maddde etkisindeyken azaldığı, kendilerine ve eşyaya dönük şiddette ise fark bulunmadığı bildirilmiştir. Alkol ve madde kullanımı yalnızca ilk suç davranışıyla değil, mükerrer suç işleme ve kronik suçlulukla da ilişkilidir (Basto Pereira, 2022). Türkiye'de hükümlüler üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, alkol ve madde kullanımının mükerrer suç davranışıyla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, tekrar suç işleyen bireylerde madde kullanımının daha yaygın olduğunu ayrıca yakın sosyal çevresinde

alkol veya madde kullanan kişilerin bulunmasının yeniden suç işleme olasılığını artırdığını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, alkol kullanımına daha erken yaşlarda başlanmasının mükerrer suç davranışıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Araştırmada madde kullanımı, şiddet öyküsü ve önceki mahkumiyet gibi değişkenlerin de değerlendirilmesi sonucunda bu değişkenlerin yeniden suç işleme açısından önemli risk göstergeleri olduğu vurgulanmıştır. Bu bulgular, alkol ve madde kullanımının yalnızca suç davranışının ortaya çıkışında değil, suç davranışının sürekliliği ve mükerrer suçun gelişiminde de önemli bir rol oynadığını düşündürmektedir (Yıldız, 2009). Sehlikoğlu ve arkadaşlarının (2022) denetimli serbestlik kapsamındaki 145 birey üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada, katılımcıların büyük çoğunluğunun genç erkeklerden oluştuğu, en sık kullanılan maddenin esrar olduğu ve olguların %59,3'ünde çoklu madde kullanım öyküsü bulunduğu belirlenmiştir. Araştırmada düşük eğitim düzeyi ile suç davranışı arasında ilişki saptanmış; çoklu madde kullanımının ise daha karmaşık psikiyatrik sorunlarla ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Literatürde yer alan bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, alkol ve madde kullanımının suç davranışıyla bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. Alkol ve madde etkisi altında bireyin muhakeme becerilerinde, dürtü kontrolünde ve karar verme süreçlerinde bozulmalar meydana gelebilmektedir. Bu durumun, bireyin davranışlarının olası sonuçlarını değerlendirme kapasitesini azaltarak dürtüsel tepkilerin ve saldırgan davranışların ortaya çıkma olasılığını artırdığı düşünülmektedir. Alkol kullanımının davranışsal inhibisyonu azaltması, tehdit algısında yanlış yorumlamalara yol açabilmesi ve öfke kontrolünü zayıflatabilmesi nedeniyle bireyi kişilerarası şiddet davranışlarıyla karşı karşı getirebileceği değerlendirilebilir. Bununla birlikte, bağımlılık gelişmiş bireylerde bağımlılık sürecinde ortaya çıkan yoksunluk belirtileri, yoğun madde kullanma isteği ve madde arayış davranışları bireyin davranışlarını önemli ölçüde yönlendirebilir. Yoksunluk dönemlerinde yaşanan fiziksel ve psikolojik rahatsızlıkları gidermek amacıyla birey, maddeye yeniden ulaşmak için toplumsal kuralları ihlal eden davranışlarda bulunabilir. Ekonomik kaynakların yetersiz olduğu durumlarda madde teminine yönelik hırsızlık, yağma, tehdit veya diğer suç davranışlarının ortaya çıkma riski artabilir. Ancak, madde ve suç arasındaki bu ilişiyi doğrudan bir ilişki olarak ele almak yanıltıcı olabilir. Çünkü alkol ve madde kullanımına eşlik eden dürtüsellik, antisosyal kişilik özellikleri, çocukluk çağı travmaları, düşük sosyoekonomik düzey, suç davranışını modelleyen sosyal çevre, eğitim yetersizliği ve diğer psikiyatrik bozukluklar gibi birçok risk faktörü hem bağımlılık hem de suç davranışı için ortak zemin oluşturmaktadır. Bu nedenle suç davranışının yalnızca alkol veya madde kullanımının bir sonucu olarak değerlendirilmesi ilişkinin karmaşık yapısını göz ardı etme riskini taşımaktadır.

Suça Sürüklenen Çocuklar ve Psikopatoloji

Verilere göre, 2015'te suça sürüklenen çocuk sayısı 158 bin 560 iken, bu sayı 2016'da 146 bin 737, 2017'de 145 bin 210, 2018'de 157 bin 96, 2019'da ise 161 bin 378 olarak kaydedilmiştir. 2020 yılında ise suça sürüklenen çocuk sayısı bir önceki yıla göre azalmış, 119 bin 769'a düşmüştür. Ancak bu düşüş kalıcı olmamıştır. 2021'de 134 bin 464 çocuk suça karışırken, sayı 2022'de önceki yıla göre artış göstererek 176 bin 128'e, 2023'te ise 177 bin 174'e ulaşmıştır. 2024'te 188 bin 926'ya yükselirken, 2025'te sayı 186 bin 256 olmuştur (Karakaş & Dağıstanlı, 2026). Çocukluktaki saldırgan ve yıkıcı davranışlar, yetişkinlikte sözlü, fiziksel, psikolojik ve ekonomik gibi farklı türlerdeki şiddet davranışıyla ilişkili olabileceği bildirilmektedir. Çocuklarda normal gelişim sürecinde de saldırgan davranışlar gözlenebilir ancak süreç içerisinde bilişsel ve duygusal becerilerin gelişmesiyle bu saldırgan davranışların azalması beklenilmektedir. Gelişimsel süreç içerisinde duygusal düzenleme ve bilişsel işlevlerdeki yetersizliklerin, saldırgan davranışların süreklilik kazanarak yetişkinlik dönemine uzanmasına katkıda bulunduğu öne sürülmektedir. Erken çocukluk döneminden itibaren yoğun ve yıkıcı nitelikte saldırgan davranışlar sergileyen çocukların, ilerleyen dönemlerde şiddet davranışı geliştirme olasılığının daha yüksek olduğu ve bu nedenle önemli bir risk grubu oluşturdukları belirtilmektedir. Bu saldırgan ve yıkıcı davranışlara madde kullanımının eşlik etmesi artmış suç davranışı ile ilişkilendirilebilir. Yavuz (2003) ceza infaz kurumlarında bulunan suça sürüklenen çocuklarla gerçekleştirdiği çalışmasında çocuklardaki mükerrer suç davranışının madde kullanımı ve eğitim durumuyla ilişkilendirmiştir. Çocuklardan yaklaşık yarısının ceza infaz kurumuna girmeden önce madde kullanımının olduğu bildirilmiştir. Madde kullanımı olan çocukların madde nedeniyle kavga, kaza, kendine zarar verme, adli sorunlarla karşılaşma, diğerlerine ait eşya çalma gibi sorunlarla karşılaştığı görülmüştür. Öztürk (2005) alkol ve madde kullanımıyla ilgili cezaevinde bulunan çocuklardan tamamına yakınının bağımlılık yapıcı madde kullanımın olduğunu bildirmiştir. Holland ve arkadaşları (2021) tarafından yürütülen sistematik derlemede, suça sürüklenen çocuklar nörogelişimsel bozuklukların yaygınlığı, değerlendirilme biçimleri ve müdahale yaklaşımları incelenmiştir. Bulgular, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, otizm spektrum bozukluğu, öğrenme güçlükleri, dil ve iletişim bozuklukları, zihinsel yetersizlik ve travmatik beyin hasarı gibi nörogelişimsel sorunların bu grupta genel popülasyona kıyasla daha yüksek oranlarda görüldüğünü ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, söz konusu bozuklukların önemli bir kısmının yeterince erken tanılanmadığı veya adli süreçlere kadar fark edilmediği belirtilmiştir (Holland et al., 2021). Ülkemizde yapılan suça karışmış 12-15 yaş arasındaki çocukların yaklaşık yarısında davranım bozukluğu ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanıları birlikte gözlenmiştir. Bu çocuklarda mükerrer suç ise, %32,7 olarak bildirilmiştir.

Daha çok hırsızlık ve darp, tekrar eden suçlarda öne çıkmaktadır. Mükerrer suç olasılığı; akademik başarısızlık, alkol ve madde kullanımı, akraba evliliği yapmış ebeveynler ve yakın akrabaların suça karışmış olması durumunda artmaktadır (Güler, 2017). Danimarka'daki boylamsal bir çalışmada DEHB tanısı olan 206 çocuğun bulunduğu bir örneklem belirlenmiştir. Yaşla eşleştirilmiş genel popülasyon örneklemindeki oranla, bu çocuklardan en az bir suçtan hüküm giyme oranı karşılaştırıldığında DEHB'li çocukların 97'si yetişkinliklerinde ceza mahkumiyeti almıştır. Çalışma, DEHB'li çocukların genel popülasyondaki akranlarına göre mahkumiyet alma oranının yaklaşık beş kat ve şiddet suçlarından mahkumiyet alma oranının on iki kat fazla olduğunu göstermiştir (Dalsgaard et al., 2013). Mardin Devlet Hastanesi çocuk psikiyatrisi polikliniğine işlediği suçun sonuçlarını anlama becerisini değerlendirmek üzere adli rapor düzenlenmesi amacıyla getirilen çocuklardan %14,2'sinin DEHB kriterlerini karşıladığı gözlenmiştir (Eyüpoğlu & Eyüpoğlu, 2018). Teplin ve arkadaşları (2002), duygudurum bozuklukları, kaygı bozuklukları, psikotik bozukluk, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, davranış bozuklukları ve madde kullanım bozukluklarını değerlendirdikleri çalışmalarında erkek çocuklarının üçte ikisinin, kız çocuklarının dörtte üçünün bir ya da birden fazla psikiyatrik bozukluk tanısını karşıladıklarını gözlemlemişlerdir. Dembo ve arkadaşları (2007) da suça sürüklenen çocuklar arasında en fazla beraber görülen bozuklukların dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, madde kullanımı ve davranım bozukluğu olduğunu belirtmiştir. İmrek›in (2021) suça sürüklenen ve mağdur çocuklar üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, örneklemin %66,1›inde en az bir psikiyatrik bozukluk bulunduğu saptanmıştır. Suça sürüklenen çocuklarda en sık görülen psikiyatrik tanıların davranım bozukluğu ve DEHB olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu çocukların önemli bir bölümünün okul terk öyküsüne sahip olduğu ve okul terklerinin büyük ölçüde suça sürüklenen grupta yoğunlaştığı görülmüştür. Araştırma bulguları, suça sürüklenen çocukların yalnızca davranışsal sorunlar yaşamadığını, aynı zamanda duygu düzenleme, duygu tanıma ve sosyal biliş alanlarında da belirgin güçlükler sergilediğini ortaya koymuştur. Özellikle olumsuz duyguları yönetmede yaşanan yetersizliklerin, kişilerarası ilişkilerde uyum sorunlarına ve dürtüsel davranışlara zemin hazırlayabileceği değerlendirilmektedir. Buna karşılık mağdur çocuklarda ebeveyne yabancılaşma düzeylerinin daha yüksek bulunması, çocukların adli süreçlerde yer alış biçimlerinin farklı psikososyal ve psikopatolojik örüntülerle ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Travma sonrası stres bozukluğu da suça sürüklenen çocuklar arasında en sık rastlanılan tanılardan biridir. Suça sürüklenen çocuklarda neredeyse tamamının bir yada daha fazla travmatik deneyimlerinin bulunduğu rapor edilmiştir. (Abram et al.,2004). Çocuklar ve ergenler istismar, ihmal, aile içi veya toplumsal şiddet, beklenmedik kazalar, hastalıklar, ebeveynlerin birinin veya ikisinin kaybı gibi olaylara maruz kaldığında meydan okumayı ve öfkeyi başa çıkma yöntemi olarak benimseyebilir. Bu durumlarda risk alma, kuralları hiçe sayma, kavga etme ya da diğerlerine zarar verme tarzı davranışlar genç için

duygusal olarak ayakta kalabilmek için gerekli şeklinde yorumlanabilir. Bu da çocuğu ve ergeni adli sistemle karşı karşıya gelmesine neden olabilir. Literatürde suça sürüklenen çocuklarda en sık bildirilen psikiyatrik bozuklukların dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, davranım bozukluğu, madde kullanım bozuklukları ve travma sonrası stres bozukluğu olduğu görülmektedir. Bu bozuklukların suç davranışıyla ilişkisi, dürtü kontrolünde yetersizlik, duygu düzenleme güçlükleri, yürütücü işlevlerde bozulma, risk alma eğiliminde artış ve sosyal problem çözme becerilerindeki eksiklikler üzerinden açıklanabileceği düşünülmektedir. DEHB'de görülen dürtüsellik ve davranışsal inhibisyon eksikliği, davranım bozukluğunda gözlenen kuralları ihlal etme ve saldırgan davranış örüntüleri, madde kullanım bozukluklarında ortaya çıkan muhakeme bozuklukları ve madde arayış davranışları ile travma sonrası stres bozukluğunda görülen aşırı uyarılmışlık, öfke kontrol güçlükleri ve tehdit algısındaki değişimlerin suç davranışı riskini artırdığı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte mevcut çalışmaların önemli bir bölümünün adli sistemle karşılaşmış çocuklar üzerinden yürütülmesi, çocuklarda psikopatolojinin doğrudan suça neden olduğu sonucunu gündeme getirebilmektedir. Bu durum, söz konusu bulguların tanısı olan tüm çocuk popülasyonuna genellenebilirliği konusunda temkinli olunmasını gerektirmektedir. Ayrıca psikopatolojiyi suç davranışının doğrudan nedeni olarak ele alan yaklaşımların, aile koşulları, sosyoekonomik koşullar, akademik hayattan kopuş, akran etkisi ve travmatik yaşantılar gibi değişkenleri yeterince açıklamakta yetersiz kalabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla suça sürüklenen çocuklarda suç davranışının, bireysel psikopatoloji ile çevresel risk faktörlerinin karşılıklı etkileşimi sonucunda şekillenen çok değişkenli bir durum olarak ele alınması daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Sonuç

Mevcut bulgular, psikopatolojinin suç davranışıyla özellikle şiddet ve mükerrer suç ile ilişkili olabileceğini ancak bu ilişkinin doğrudan ve tek değişkenli bir yapıdan ziyade çok değişkenli bir yapı olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Suç davranışının ortaya çıkışında çocukluk çağı travmaları, sosyal dezavantajlar, işsizlik, eğitim düzeyi, madde kullanımı ve tedaviye erişim, tedaviye uyum, sosyal destek gibi birçok değişken rol oynamaktadır. Bu derlemenin güçlü yönlerinden biri, farklı psikopatoloji gruplarını birlikte ele alarak konuyu bütüncül bir çerçevede tartışması ve ulusal ile uluslararası literatürü entegre etmesidir. Eş tanı ve mükerrer suç davranışının ele alınması, çalışmanın yorum gücünü artıran önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte çalışma bazı sınırlılıklar da içermektedir. Literatürün büyük ölçüde adli ve klinik örneklemlerden oluşması, topluma genellemeyi güçleştirmektedir. Çalışmaların önemli bir kısmının kesitsel tasarıma dayanması, psikopatoloji ile suç davranışı arasındaki

ilişkinin yönü ve nedenselliği konusunda temkinli yorum yapılmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca psikopatolojinin çoğunlukla bağımsız bir risk faktörü olarak ele alınması, sosyoekonomik koşullar, aile yapısı, eğitim düzeyi, akran etkisi, kültürel faktörler ve damgalanma gibi değişkenlerin etkisinin yeterince görünür olmamasına yol açmaktadır. Bu durum, suç davranışının çok boyutlu yapısının kısmen indirgemeci bir biçimde ele alınmasına neden olabilmektedir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda boylamsal araştırma tasarımlarının artırılması, psikopatoloji ile suç davranışı arasındaki ilişkinin ileriye dönük daha net sonuçlar ortaya konulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İkinci olarak, yalnızca adli örneklemler yerine toplum temelli ve risk grubunu içeren karşılaştırmalı örneklemlerle çalışılması, bulguların genellenebilirliğini artıracağı değerlendirilmektedir. Üçüncü olarak, psikopatoloji ile suç davranışı arasındaki ilişkiye dair travma öyküsü, sosyoekonomik düzey, sosyal çevre koşulları, eğitim durumu, suçu modelleyen çevre ve aile koşulları gibi değişkenlerin çok değişkenli modeller içerisinde birlikte ele alınmasının önem taşıdığı düşünülmektedir. Dördüncü olarak, koruyucu faktörlere (sosyal destek, okul bağlılığı, erken müdahale hizmetleri, tedaviye erişim ve uyum, psikososyal rehabilitasyon programları) daha fazla odaklanılması, koruyucu ve önleyici mekanizmaların da anlaşılmasını sağlayacaktır. Ruhsal bozukluğu olan bireylerin değerlendirilmesinde cezai sorumluluğun belirlenmesinin yanı sıra, uygun psikiyatrik tedaviye erişimlerinin sağlanması, toplumsal işlevsellik ve uyum becerilerini artırmaya yönelik rehabilitasyon hizmetlerine yönlendirilmeleri ve uzun dönemli izlemlerin sürdürülmesi, hem suç davranışının önlenmesine hem de mükerrer suç riskinin azaltılmasına katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Beşinci olarak, nörogelişimsel bozukluklar ve erken çocukluk dönemi psikopatolojisinin ilerleyen yaşlardaki suç davranışına etkisini inceleyen boylamsal çalışmaların artırılması faydalı olacaktır. Altıncı olarak, tedavi uyumu, damgalanma ve yardım arama davranışı gibi değişkenlere daha fazla odaklanılması klinik müdahale planlarının geliştirilmesine katkı sunacaktır. Yedinci olarak, ruh sağlığı alanında toplumun bilinçlendirilmesine yönelik çalışmaların artırılması, ruhsal bozukluklara ilişkin damgalanmanın azaltılmasına ve erken müdahalenin desteklenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmalar özellikle suça sürüklenen çocukların adli sistemle karşı karşıya gelmeden ruhsal bozukluklarının fark edilmediğini ortaya koymaktadır. Ailelerin ruh sağlığı konusunda bilgilendirilmesi ve müdahale odaklı yaklaşımların belirlenmesi, müdahale sürecine aile ve okulun dahil edilmesi çocukların adli sistemden uzak kalmasına katkı sağlayacak önemli unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak suç davranışını önlemede birçok kurumun işbirliği içinde olması ve ortak politikalar geliştirmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Abram, K., Teplin, L, Charles, D., Longworth, S., McClelland, G. & Dulcan, M. (2004). Posttraumatic stress disorder and trauma in youth in juvenile detention. *Arc Gen Psychiatry 61*(4). 403-411. https://doi.org/10.1001/archpsyc.61.4.403

Abushua'leh, K. & Abu-Akel, A. (2006).Association of psychopathic traits and symptomatology with violence in patients with schizophrenia. *Psychiatry research 143*(2-3). 205-211. https://doi.org/10.1016/j.psychres.2005.05.017

Algül, A., Semiz, Ü. B., Ateş, M. A., Başoğlu, C., Doruk, A., Ebrinç, S. & Çetin, M. (2007). Antisosyal kişilik bozukluğu olan bireylerde madde kullanımı ve saldırganlık ilişkisi. *Düşünen Adam 20(2)*, 141-150.

Alia-Klein, N., O'Rourke, T. M., Goldstein, R. Z. & Malaspina, D. (2007). Insight into illness and adherence to psychotropic medications are separately associated with violence severity in a forensic sample. *Aggress Behav 33* (1). 86-96. https://doi.org/10.1002/ab.20170

Altuner, D., Engin, N., Gürer, C., Akyay, İ. & Akgül, A. (2009). Madde kullanımı ve suç ilişkisi: Kesitsel bir araştırma. *Tıp Araştırmaları Dergisi, 7*(2), 87-94.

Antonius, D. (2005). Insight and aggression in schizophrenia. *Am J Psychiatry 162* (11). 2195. https://doi.org/10.1176/appi.ajp.162.11.2195

Apostolopoulos, A., Michopoulos, I., Zachos, I., Rizos, E., Tzeferakos, G., Manthou, V. & Douzenis, A. (2018). Association of schizoid and schizotypal personality disorder with violent crimes and homicides in Greek prisons. *Annals of General Psychiatry (17)*, 1-9. https://doi.org/10.1186/s12991-018-0204-4

Appelbaum, P. S., Robbins, P. C., & Monahan, J. (2000). Violence and delusions: data from the macarthur violence risk assessment study. *The American Journal of Psychiatry, 157*(4), 566–572. https://doi.org/10.1176/appi.ajp.157.4.566

Asan, Ö., Tıkır, B., Tuncer Okay, İ. & Göka, E. (2015). Bir AMATEM birimine başvuran alkol ve madde kullanım bozukluğu olan hastaların sosyo-demografik ve klinik özellikleri. *Bağımlılık Dergisi 16*(1). 1-8.

Aras, H.İ. (2011). Erkek şizofreni hastalarında alkol ve/veya madde kullanımının yaşam kalitesine etkisi (Uzmanlık tezi, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi). Ulusal Tez Merkezi.

Ayar, E. & Ayar, Y. (2021). Ruhsal bozukluklarda suça yönelim: derleme. *Abant Sağlık Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi, 1*(2), 83-91.

Basto-Pereira, M., & Farrington, D. P. (2022). Developmental predictors of offending and persistence in crime: A systematic review of meta-analyses. *Aggression and Violent Behavior, 65*, https://doi.org/10.1016/j.avb.2022.101761

Bolu, A., Toygar, M., Pan, E., Erdem, M., Ünlü, G. & Balıkcı, A. (2014). Bir eğitim hastanesi psikiyatri kliniğinde adli olguların değerlendirilmesi: beş yıllık inceleme. *Gülhane Tıp Dergisi 56* (1), 1-4. https://doi.org/10.5455/gulhane.36271

Brennan, P.A., Medrick, S.A. & Hodgins, S. (2000). Major mental disorder and criminal violence in a Danish birth cohort. *Archive of General Psychiatry 57* (5), 494-500. https://doi.org/10.1001/archpsyc.57.5.494

Chow, R. T. S., Yu, R., Geddes, J. R., & Fazel, S. (2025). *Personality disorders, violence and antisocial behaviour: Updated systematic review and meta-regression analysis*. British Journal of Psychiatry, 227(1), 481-491. https://doi.org/10.1192/bjp.2024.226

Coid, J., Yang, M., Roberts, A., Ullrich, S., Moran, P., Bebbington, P., Brugha, T., Jenkins, R., Farell, M., Lewis, G. & Singleton, N. (2006). Violence and psychiatric morbidity in a national household population- a report from British household survey. *American Journal of Epidemiology, 164*(1), 1199-1208. https://doi.org/10.1093/aje/kwj339

Coldham, E.L., Addington, J. & Addington, D. (2002). Medication adherence of individuals with a first episode of psychosis. *Acta Psychiatr Scand 106*(4), 286-290. https://doi.org/10.1034/j.1600-0447.2002.02437.x

Dembo, R., Jainchill, N., Turner, C., Fong, C., Farkas, S. & Childs, K. (2007). Levels of psychopathy and its correlates: a study of ıncarcerated youth in three slates. *Behav Sci Law 25(5)*, 717-38.

Demirbaş, H. (2019). Psikopatoloji ve suç. Nobel Yayınları.

Dalsgaard, S., Mortensen, P. B., Frydenberg, M. & Thomsen, P. H. (2013). Long-term criminal outcome of children with attention deficit hyperactivity disorder. *Criminal Behaviour and Mental Health, 23*(2), 86-98. https://doi.org/10.1002/cbm.1860

Emir, B. S., Yıldız, S., Kazğan Kılıçaslan, A., Kurt, O., Uğur, K., Tabara, M. F., & Aydın, S. (2023). *Inflammation markers in patients with bipolar disorder who have committed offenses and their relationship with criminal behavior. Medicina, 59*(10), 17-25. https://doi.org/10.3390/medicina59101725

Eyüboğlu, M. & Eyüboğlu, D. (2018). Suça sürüklenen çocuklarda psikiyatrik bozukluklar, sosyodemografik özellikler ve risk faktörleri. *Klinik Psikiyatri 21*, 7- 9. https://doi.org/10.5505/kpd.2018.02997.

Esbec, E. & Echeburura, E. (2010). Violence and personality disorders, clinical and forensic ımplications. *Actas Esp Psiquiatr, 38*(5), 249-261

Flechsenhar, A., Back, S., Knabe, M., & Bertsch, K. (2024). *Personality disorders in criminal offenders: A systematic literature review*. Current Psychiatry Reports, 26(11), 603-615. https://doi.org/10.1007/s11920-024-01541-0

Forth, A. E., Hart, S. D. & Hare, R. D. (1990). Assessment of psychopathy in male young offenders. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology, 2*(3), 342–344. https://doi.org/10.1037/1040-3590.2.3.342

Fazel, S. & Grann, M. (2004). Psychiatric morbidity among homicide offenders: A Swedish population study. *Am J Psychiatry, 161* (11), 2129-2131. https://doi.org/10.1176/appi.ajp.161.11.2129

Fazel, S. & Seewald, K. (2012). Severe mental illnes in 33, 588 prisoners worldwide: systematic review and meta-regression analysis. *British Journal of Psychiatry, 200*(5), 364-73. https://doi.org/10.1192/bjp.bp.111.096370

Feldmann, T. B. (2001). Bipolar disorder and violence. *The Psychiatric Quarterly, 72*(2), 119 129. https://doi.org/10.1023/a:1010315509112

Graz, C., Etschel, E., Schoech, H., & Soyka, M. (2009). Criminal behaviour and violent crimes in former inpatients with affective disorder. *Journal of affective disorders, 117*(1-2), 98–103. https://doi.org/10.1016/j.jad.2008.12.007

Goodman, M. & New, A. (2000). Impulsive agression in borderline personality disorder. *Curr Psychiatry Rep, 2* (1), 56-61. https://doi.org/10.1007/s11920-000-0043-1

Güler, G. (2017). Suça sürüklenen çocukların biyopsikososyal değerlendirilmesi: Türkiye klinikleri. *Türkiye Klinikleri Çocuk Psikiyatrisi Özel Dergisi*, *3*(3), 220-224.

Holland, S., Reid, C., & Smirnov, P. (2021). *Neurodevelopmental disorders in youth justice: A systematic review of screening, assessment, and interventions. Journal of Experimental Criminology, 17*(4), 589–612. https://doi.org/10.1007/s11292-020-09455-w

İmrek, Y. (2021). *Suça sürüklenen ve mağdur çocukların ebeveyne bağlanma, duygu düzenleme ve zihin kuramı becerilerinin değerlendirilmesi* (Tıpta uzmanlık tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı). Ulusal Tez Merkezi.

Junginger, J. (1995). Command hallucinations and the prediction of dangerousness. *Psychiatr Serv. 46*(9), 911-914. https://doi.org/10.1176/ps.46.9.911

Junginger, J. & McGuire, L. (2001). The paradox of command hallucinations. *Psychiatr Serv, 52(*3), 385–386. https://doi.org/10.1176/appi.ps.52.3.385

Karabekiroğlu, A., Pazvantoğlu, O., Karabekiroğlu, K., Böke Ö.. & Korkmaz İ.Z. (2016). Associations with violent and homicidal behaviour among men with schizophrenia. *Nordic journal of psychiatry 70*(4), 303-308. https://doi.org/10.3109/08039488.2015.1109139

Karakaş, İ. & Dağıstanlı, H.C. (2026, Şubat, 02). Türkiye'de yılda ortalama 180 bin çocuk suça karışıyor. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/ayrimcilikhatti/ayrimcilik/turkiyede-yilda-ortalama-180-bin-cocuk-suca-karisiyor/1829120

Krona, H., Anckarsater, H., Nilsson, T., & Hofvander, B. (2021). Patterns of Lifetime Criminality in Mentally Disordered Offenders - Findings From a Nationally Representative Cohort. *Frontiers in psychiatry*, *12*, https://doi.org/10.3389/fpsyt.2021.564171

Lowenstein, J., Purvis, C., & Rose, K. (2016). A systematic review on the relationship between antisocial, borderline and narcissistic personality disorder diagnostic traits and risk of violence to others in a clinical and forensic sample. *Borderline personality disorder and emotion dysregulation*, *3*, 14. https://doi.org/10.1186/s40479-016-0046-0

Maner, F., Kayatekin, Z. E., Abay, E., Saygılı, S., & Sener, A. I.(1991).Psikiyatrik hastalıklar ve suç. *Düsünen Adam, Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*,*4*(1), 6-13.

Mc Murran, M. & Hollın, C. R. (1989). Drinking and delinquency: another look at young offenders and alcohol. *British Journal of Criminology*, *29* (4), 386-394. https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a047856

Matejkowski, J.C., Cullen, S.W., & Solomon, P.L. (2008). Characteristics of persons with severe mental illness who have been incarcerated for murder. *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, *36*(1), 74-86.

Newbury-Birch, D., Ferguson, J., Connor, N., Divers, A., & Waller, G. (2022). A Rapid Systematic Review of Worldwide Alcohol Use Disorders and Brief Alcohol Interventions in the Criminal Justice System. *Frontiers in psychiatry*, *13*. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2022.900186

O'Donnell, P.C. & Lurigio, A.J. (2008). Psychosocial predictors of clinicians' recommendatıons and judges placement orders in a juvenile court. *Criminal Justice and Behavior, 35*(11), 1429-1448. https://doi.org/10.1177/0093854808324061

Öztürk, O. (2002). Ruh sağlığı ve bozuklukları. Nobel Tıp Kitabevleri.

Öztürk, Ö. (2005). İstanbul h tipi cezaevinde kalan ergenlerde suçluluk-utanç duygusunun değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı). Ulusal Tez Merkezi

Packard, W.S. & Rosner, R. (1985). Psychiatric evaluations of sexual offenders. *Journal of Forensic Sciences, 30*(3): 715-20.

Parsaei, M., Arvin, A., Taebi, M., Seyedmirzaei, H., Cattarinussi, G., Sambataro, F., Pigoni, A., Brambilla, P., & Delvecchio, G. (2024). Machine Learning for prediction of violent behaviors in schizophrenia spectrum disorders: a systematic review. *Frontiers in psychiatry*, *15*, 1384828. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2024.1384828

Pera, S. B., & Dailliet, A. (2005). Homicide par des malades mentaux: analyse clinique et criminologique [Homicide by mentally ill: clinical and criminological analysis]. *L'Encephale*, *31*(5 Pt 1), 539–549. https://doi.org/10.1016/s0013-7006(05)82413-3

Puse Bayramoğlu, E. & Demir, N. (2024). Adli Olguların Ceza Hukuku Bağlamında Psikiyatrik Değerlendirmesi; Sosyodemografik Özellikler, Klinik Tanılar ve Suç İlişkileri: Retrospektif Bir Çalışma. *Medical Journal of Western Black Sea, 8*(2), 185-195. https://doi.org/10.29058/mjwbs.1413019

Pulay, A. J., Dawson, D. A., Hasin, D. S., Goldstein, R. B., Ruan, W. J., Pickering, R. P., Huang, B., Chou, S. P., & Grant, B. F. (2008). Violent behavior and DSM-IV psychiatric disorders: results from the national epidemiologic survey on alcohol and related conditions. *The Journal Of Clinical Psychiatry, 69*(1), 12–22. https://doi.org/10.4088/jcp.v69n0103

Roberts, A. D. & Coid, J. W. (2010). Personality disorder and offending behaviour: findings from the national survey of male prisoners in england and wales. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology, 21*(2), 221-237.

Saygılı, S. (2019). Depresyon ve bipolar bozukluğun adli yönleri. KO. Karamustafalıoğlu (Ed.) *Bipolar bozukluk* (ss. 69-72). Türkiye Klinikleri.

Sehlikoğlu, K., Özkan, Ömer L., Sehlikoğlu, Şeyma., Eğilmez, O. B. & Kafadar, H. (2022). Madde kullanımı nedeniyle denetimli serbestlik tedbiri olan bireylerin sosyodemografik, klinik ve suç özelliklerinin değerlendirilmesi. *Adli Tıp Bülteni, 27*(1), 42-51. https://doi.org/10.17986/blm.1541

Stone, M. H. (2007). Violent crimes and their relationship to personality disorders. *Personality and Mental Health*, *1*(2), 138-153. https://doi.org/10.1002/pmh.18Digital Object Identifier (DOI)

Swanson, J.W., Holzer, C.E., Ganju, V.K. & Jono, R.T. (1990). Violence and psychiatric disorder in the community: evidence from the Epidemiologic Catchment Area surveys. *Hosp Community Psychiatry, 41*(7), 761-770. https://doi.org/10.1176/ps.41.7.761

Swanson, J. W., Estroff, S. E., Swartz, M. S., Borum, R., Lachicotte, W. S., Zimmer, C. & Wagner, R. (1997). Violence and severe mental disorder in clinical and community populations: The effects of psychotic symptoms, comorbidity, and lack of treatment. *Psychiatry*, *60*(1), 1–22. https://doi.org/10.1080/00332747.1997.11024781

Soloff, P. H., Meltzer, C. C., Becker, C., Greer, P. J., Kelly, T. M., & Constantine, D. (2003). Impulsivity and prefrontal hypometabolism in borderline personality disorder. *Psychiatry Research*, *123*(3), 153–163. https://doi.org/10.1016/s0925-4927(03)00064-7

Soysal, H. (2005). Adli psikiyatri el kitabı. Roman's Yayınları.

Teplin, L. A., Abram, K. M., McClelland, G. M., Dulcan, M. K., & Mericle, A. A. (2002). Psychiatric disorders in youth in juvenile detention. *Archives of general psychiatry*, *59*(12), 1133–1143. https://doi.org/10.1001/archpsyc.59.12.1133

Toker Uğurlu, T., Tekkanat, Ç., Koç, H., & Ateşçi, F. (2020). Alkol ve madde kullanım bozukluğu olan bireylerde suç davranışının retrospektif incelemesi. Pamukkale Medical Journal, 13(3), 739-747. https://doi.org/10.31362/patd.745390 .

Türkoğlu, A. (2008). Suç işlemiş ve işlememiş şizofrenik hastalarda bazı biyokimyasal parametrelerin karşılaştırılması. (Uzmanlık Tezi Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı). Ulusal Tez Merkezi.

Uygur, N., Işıklı, M., Ögel, K. & Çeliker A.R. (1992). Suç işlemiş şizofrenlerin demografik özellikleri ve suç profili. *Dusunen Adam Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, *5*(1), 5-9.

van Horn J.E., Eisenberg, M.J., van Kuik, S. & van Kinderen, G.M. (2012). Psychopathology and recidivism among violent offenders with a dual diagnosis. A comparison with other subgroups of violent offenders. *Tijdschrift voor pyschiatrie*, *54*(6), 497-507.

Verdolini, N., Pacchiarotti, I., Köhler, C. A., Reinares, M., Samalin, L., Colom, F., Tortorella, A., Stubbs, B., Carvalho, A. F., Vieta, E., & Murru, A. (2018). *Violent criminal behavior in the context of bipolar disorder: Systematic review and meta-analysis. Journal of Affective Disorders*, *239*, 161-170.

Whiting, D., Gulati, G., Geddes, J. R., & Fazel, S. (2022). Association of Schizophrenia Spectrum Disorders and Violence Perpetration in Adults and Adolescents From 15 Countries: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA psychiatry*, *79*(2), 120–132. https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2021.3721

Yavuz, Y. (2003). Uyuşturucu madde suçu nedeniyle türkiye cezaevlerinde bulunan mahkumların profili. (Yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı). Ulusal Tez Merkezi.

Yıldız, S. (2009). *Hükümlülerde tehlikelilik ve tekrar suç işlemeye etki eden faktörler*. (Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü). Ulusal Tez Merkezi.